

22 AUGUSTUS 2014

**DE NIEUWE FAMILIE- EN JEUGDRECHTBANK: WAT VERANDERT
ER CONCREET?**

Algemene bespreking van de wet

Steven Brouwers
Advocaat-bemiddelaar
Docent Universiteit Antwerpen PAO Bemiddeling

Inhoud

1. Inleiding

2. Belangrijkste wijzigingen in het Gerechtelijk Wetboek, het Burgerlijk Wetboek en de Jeugdbeschermingswet

2.1. Oprichting binnen de rechtbank van eerste aanleg van een sectie 'Familie- en jeugdrechtbank' (nieuw art. 76, §1 en § 3 Ger.W.)

2.2. Wijzigingen op het vlak van de materiële bevoegdheid

2.2.1. Bevoegdheidsverdeling tussen de familierechtbank en de vrederechter

2.2.2. De verhouding tussen het civielrechtelijke contentieux en de jeugdbescherming

2.2.3. Aanhangigheid en samenhang

2.3. Wijzigingen op het vlak van de territoriale bevoegdheid

2.3.1. Familierechtbank

2.3.2. Jeugdrechtbank

2.4. Het familie- en het protectioneel dossier

2.5. De hoogdringendheid: twee types van hoogdringendheid

2.6. Voorlopige maatregelen: harmonisering van de artikelen 221, 223, 387bis en 1479 BW en artikel 1280 Ger.W.

2.7. Blijvende saisine

2.8. De persoonlijke verschijning van de partijen

2.9. Echtscheiding door onderlinge toestemming: gedeeltelijke afschaffing van de persoonlijke verschijning

2.10. Echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting

2.11. Behoud van de zitting achter gesloten deuren in familiezaken (art. 757, § 2 Ger.W.)

2.12. Minnelijke schikking, verzoening, bemiddeling en andere wijzen van minnelijke oplossing van het geschil

2.13. Het horen van minderjarigen

2.14. De gespecialiseerde opleiding van de magistraten

2.15. Uitvoerbaarheid

3. De overgangsregeling

Literatuur

- BOUDART, A-M en VANDER STOCK, C., “La loi portant création du tribunal de la famille et de la jeunesse et les modes alternatifs”, *Act.dr.fam* 2014, 166-177.
- BROUWERS, S., “De invoering van een familie- en jeugdrechtbank”, *RABG* 2014, afl. 4, 268-278.
- BROUWERS, S., “Invoering van de familie- en jeugdrechtbank: een wegwijzer voor de notaris”, *Notariaat* 2014, afl. 2, 1-7.
- CLOSSET-MARCHAL, G., “La loi du 30 juillet 2013, portant création d’un tribunal de la famille et de la jeunesse, et son régime transitoire “, *TBBR* 2014, 195-201.
- DEBUSSCHER, E., “Wijziging aan de echtscheidingsprocedures“, *NNK* 2014, afl. 1, 25.
- DEVOLDER, K., “De invoering van een familie- en jeugdrechtbank. Commentaar bij de wet van 30 juli 2013”, *T.Fam.* 2014, 128-147.
- LARUELLE, J., “L’incidence de la faute et des violences conjugales sur le devoir de secours au regard de la loi du 30 juillet 2013 portant création d’un tribunal de la famille et de la jeunesse”, *Act.dr.fam.* 2014, 86-92.
- MASSON, J.-P., “La loi du 30 juillet 2013 portant création d’un tribunal de la famille et de la jeunesse“, *JT* 2014, afl. 6555, 181-194.
- PIRE, D., “La loi du 30 juillet 2013 portant création d’un tribunal de la famille et de la jeunesse“, *Act.dr.fam.* 2013, afl. 9, 170-200.
- PIRE, D., “Tribunal de la famille et de la jeunesse : loi réparatrice ”, *Act.dr.fam.* 2014, 178-181.
- SENAËVE, P., “Het overgangsrecht van de wet van 30 juli 2013”, *T.Fam.* 2014, 148-155.
- X., “Wetgeving”, *NjW* 2013, nr. 289, blz.737.

De stof werd bijgehouden tot en met de wet van 25 april 2014 houdende diverse bepalingen betreffende Justitie, BS 14 mei 2014, de wet van 8 mei 2014 houdende wijziging en coördinatie van diverse wetten inzake Justitie (I), BS 14 mei 2014 en de wet van 12 mei 2014 houdende wijziging en coördinatie van diverse wetten inzake Justitie (II), BS 19 mei 2014.

1. Inleiding

In het Belgisch Staatsblad van 27 september 2013 verscheen de wet van 30 juli 2013 betreffende de invoering van een familie- en jeugdrechtbank (hierna genaamd: de wet van 30 juli 2013). De wet treedt in werking op een door de Koning nader te bepalen datum en uiterlijk op 1 september 2014.¹

Het bestaande systeem voor de aanpak van familiale conflicten was voor de rechtszoekende een onontwarbaar, onbegrijpelijk en incoherent kluwen van procedures en bevoegde rechtbanken geworden. Dit bracht niet alleen tegenstrijdige beslissingen teweeg maar ook een gevoelige verhoging van de kosten. De bestaande aanpak was gericht op het traditionele gezin maar ook dat is geëvolueerd. Er zijn de nieuw samengestelde gezinnen, de eenoudergezinnen, de homogezinnen, enz. Gedurende de voorbije vijfendertig jaar werden verscheidene wetsvoorstellen ingediend tot oprichting van een familiale en autonome rechtbank, gespecialiseerd in alle familie zaken. Deze wetsvoorstellen zijn echter nooit tot een goed einde gebracht. Ditmaal is het echter wel zo ver. De kernwoorden van de nieuwe wet zijn toegankelijkheid, eenvormigheid, soepelheid, specialisering en de minnelijke schikking van het geschil. De wet gaat verder dan alleen maar de invoering van een familie- en jeugdrechtbank. Dit wordt hierna duidelijk.

2. Belangrijkste wijzigingen in het Gerechtelijk Wetboek, het Burgerlijk Wetboek en de Jeugdbeschermingswet

2.1. Oprichting binnen de rechtbank van eerste aanleg van een sectie ‘Familie- en jeugdrechtbank’ (nieuw art. 76, §1 en § 3 Ger.W.)

De rechtbank van eerste aanleg zal voortaan vier secties tellen: de burgerlijke rechtbank, de correctionele rechtbank, de strafuitvoeringsrechtbank en de familie- en jeugdrechtbank.

Deze laatste sectie zal samengesteld zijn uit:

- *familiekamers*, belast met alle burgerlijke familiale bevoegdheden van de rechtbank, met inbegrip van procedures inzake hoogdringendheid, de civielrechtelijke jeugdzaken en het familiaal vermogensrecht, deze kamers vormen samen met de *kamers voor minnelijke schikking* de ‘Familierechtbank’.

- *kamers voor minnelijke schikking* van geschillen (nieuw art. 76, § 1, derde lid Ger.W.)

- *jeugd kamers*, genaamd ‘Jeugdrechtbank’, bevoegd overeenkomstig de Jeugdbeschermingswet, de decreten en de wet van 1990 betreffende de geesteszieken, voor alle materies betreffende de minderjarigen in gevaar, alle minderjarigen die strafbare feiten hebben gepleegd, de minderjarige geesteszieken en de maatregelen ten aanzien van de ouders van deze minderjarigen. In de sectie van de jeugdrechtbank worden één of meer specifieke kamers, kamers van “uithandengeving” genaamd, bevoegd voor de berechting van personen ten aanzien van wie een beslissing tot uithandengeving is genomen overeenkomstig de Jeugdbeschermingswet, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade, in het kader van een wanbedrijf of correctionaliseerbare misdaad. (nieuw art. 76, § 3 Ger.W.)² De jeugdrechter wordt enkel nog ‘jeugdhulpreechter’ (POS- thans VOS-regeling) of ‘jeugdsanctierechter’ (MOF-regeling).

Ook in het hof van beroep worden kamers ingericht voor familie, jeugd en minnelijke schikking (nieuw art. 101, § 1 en § 2, vierde en vijfde lid Ger.W.) Ten slotte zullen de parketmagistraten eveneens ingedeeld worden in een familie- en jeugdparquet (nieuw art. 143, § 2/1 en art. 151, tweede

¹ Nog vóór haar inwerkingtreding werden talrijke reparaties en aanpassingen aangebracht door de wet van 25 april 2014 houdende diverse bepalingen betreffende Justitie, *BS* 14 mei 2014, de wet van 8 mei 2014 houdende wijziging en coördinatie van diverse wetten inzake Justitie (I), *BS* 14 mei 2014 en de wet van 12 mei 2014 houdende wijziging en coördinatie van diverse wetten inzake Justitie (II), *BS* 19 mei 2014.

² Merk op dat familiaal strafrechtelijke materies zoals familieverlating, het niet vertonen van een kind, enz. niet werden toegewezen aan de jeugdrechtbank.

en derde lid Ger.W.) De opdrachten van het openbaar ministerie bij de familiekamers en de jeugdkamers worden echter uitgevoerd door een of meer magistraten van het parket-generaal die daartoe de gespecialiseerde opleiding hebben genoten (nieuw art. 143, § 2/1 Ger.W.)

2.2. Wijzigingen op het vlak van de materiële bevoegdheid

2.2.1. Bevoegdheidsverdeling tussen de familierechtbank en de vrederechter

In het kort: alle burgerlijke familiale geschillen worden gegroepeerd binnen de familierechtbank, alle onbekwaamheidstatuten gaan in principe naar de vrederechter, bovendien wordt diens bevoegdheid *ratione summae* verhoogd van 1.860 euro naar 2.500 euro (nieuw art. 590, eerste lid Ger.W.) De rechtbank van eerste aanleg oordeelt voortaan in laatste aanleg tot 2.500 euro en de vrederechter tot 1.860 euro (nieuw art. 617, eerste lid Ger.W.) Al deze bedragen kunnen bij gewoon koninklijk besluit aangepast worden, maar het nieuwe bedrag mag niet hoger zijn dan het bedrag dat uit de in de wet opgenomen indexeringsformule voortvloeit.

Concreet komt de bevoegdheidsverdeling hierop neer:

a) familierechtbank (nieuw art. 572*bis* Ger.W.) o.a.:

- staat van personen, echtscheiding wegens duurzame ontwrichting en echtscheiding door onderlinge toestemming, scheiding van tafel en bed, afstammingsrecht, adoptie en pleegvoogdij, akten van de burgerlijke stand, akten van verklaring van afwezigheid, ontvoogding, huwelijk in het algemeen (nietigheid, huwelijk van minderjarigen, beroep tegen de beslissing van de ambtenaar burgerlijke stand om het huwelijk niet te voltrekken of de akte van verklaring van wettelijke samenwoning niet op te nemen),
- nietigverklaring van de wettelijke samenwoning (wet van 2 juni 2013, *BS* 13 september 2013),
- primair en secundair huwelijksstelsel van de echtgenoten, met inbegrip van de voorlopige maatregelen, idem voor de wettelijke samenwoners,
- vordering tot ontvangstmachtiging bij afwezigheid, onbekwaamverklaring of onmogelijkheid tot kennisgeving van wil van een echtgenoot (art. 220, § 3 BW),
- ouderlijk gezag, verblijfsregeling van de kinderen, recht op persoonlijk contact, voortdurende onmogelijkheid om het ouderlijk gezag uit te oefenen (art. 389 BW), maar de aanwijzing van een voogd *ad hoc* bij belangentegenstelling tussen kind en ouders blijft bij de vrederechter (art. 378, §1, zesde lid BW),
- grensoverschrijdend hoede- en bezoekrechten (art. 1322*bis* en 1322*decies* Ger.W.),
- onderhoudsverplichtingen, uitgezonderd de alimentatievorderingen gerelateerd aan het leefloon (dit is eigenaardig genoeg voor de vrederechter),
- geschillen m.b.t. de toekenning van de gezinsbijslag, evenals betreffende bepaalde prestaties in het kader van de sociale zekerheid voor werknemers,
- huwelijksvermogensrecht, erfopvolging, schenkingen, testamenten,
- vorderingen tot verdeling,
- het tijdelijk huisverbod (wet van 15 mei 2012 betreffende het tijdelijk huisverbod in geval van huiselijk geweld),
- verzet tegen de afhaling spaargeld door de niet-ontvoogde minderjarige,

Voorts ook betwistingen m.b.t. de erfregeling van de kleine nalatenschappen, de erfregeling inzake landbouwbedrijven, de bevoegdheid van diplomatieke en consulaire ambtenaren in zake de burgerlijke stand, bepaalde betwistingen in verband met het Wetboek van de Belgische nationaliteit (art. 5, § 3) en het WIPR (art. 27, § 1 en 2, en art. 31, § 1, derde lid). Te signaleren is dat de nieuwe wet niets verandert aan artikel 1016*bis* Ger.W., de vaststelling van overspel, dan tenzij dat de bevoegde rechter thans de familierechtbank is in plaats van de voorzitter. Dit kan tot problemen leiden waar de rechter die de toelating verleent tot vaststelling en deze die over de echtscheiding en de uitkering moet oordelen in principe dezelfde is. De vraag rijst wat de betrapte echtgenoot dan nog kan komen vertellen.

b) de vrederechter : naast zijn gewone en exclusieve bevoegdheden o.a. (nieuw art. 590, art. 591, art. 594 en art. 597 Ger.W.),:

- alle onbekwaamheidsstatuten,
- voogdij (behalve pleegvoogdij),
- onbekwaamverklaring met aanstelling van een voorlopig bewindvoerder en/of benoeming van een raadsman,
- aanwijzing van een curator in de zin van artikel 936 BW (in geval van een doofstomme),
- minnelijke verdeling waarin minderjarigen betrokken zijn (art. 1206 Ger.W.)
- openbare verkopen waarin minderjarigen betrokken zijn (art.1186 e.v. Ger.W),
- vermoeden van afwezigheid,
- boedelbeschrijving en verzegeling, aanstelling van een sekwester (i.p.v. de voorzitter zetelend in kort geding, nieuw art. 584, vijfde lid Ger.W.),
- begraafplaatsen en lijkbezorging,
- de aan het leefloon gerelateerde verplichtingen tot levensonderhoud,
- bevoegdheid voor geschillen van minder dan 2.500 euro.

Wanneer de vrederechter uitspraak doet over de vorderingen met betrekking tot minderjarigen of onbekwaam verklaarden , kan hij, zelfs ambtshalve, het schriftelijk advies van het openbaar ministerie eisen (nieuw art. 765 Ger.W.)

Het advies wordt binnen de door de vrederechter vastgestelde termijn uitgebracht door het openbaar ministerie bij de familie- en jeugdrechtbank.

De griffier van het vredegerecht brengt het advies van het openbaar ministerie bij gewone brief ter kennis van de advocaten van de partijen en bij gerechtsbrief ter kennis van de partijen zonder advocaat. Hierbij wordt meegedeeld dat zij binnen een maand conclusies kunnen neerleggen uitsluitend met betrekking tot de inhoud van dit advies. Die conclusies worden alleen in aanmerking genomen voor zover zij antwoorden op het advies van het parket.

2.2.2. De verhouding tussen het civielrechtelijke contentieux en de jeugdbescherming

De “familiekamer” is bevoegd voor de vorderingen op burgerlijk vlak voor elk familiaal geschil met uitzondering van de naar de vrederechter overgeheveld onbekwaamheidsstatuten. De “jeugdkamer” voor de protectionele vorderingen ten aanzien van minderjarigen in gevaar en de minderjarigen die een misdrijf gepleegd hebben.

In het kader van de wet wordt de term “ jeugdrechtbank” gebruikt ter aanduiding van de jeugdkamer van de familie- en jeugdsectie (binnen de rechtbank van eerste aanleg). De term “familierechtbank” wordt gebruikt ter aanduiding van de familiekamer en de kamer voor minnelijke schikking van de familie- en jeugdafdeling.

De burgerlijke procedures die tot de bevoegdheid behoren van de familierechtbank worden voortaan volledig geregeld door het Gerechtelijk Wetboek. Dit impliceert dat in principe het gemeen recht van toepassing is op de wijze van geding inleiding. De wet van 8 april 1965 werd in voormelde zin ‘gezuiverd’ (zie Hoofdstuk 5 van de wet van 30 juli 2013). Volgens het gemeen recht gebeurt de geding inleiding bij dagvaarding of vrijwillige verschijning of volgens de in de wet bepaalde afwijkingen. Zo worden alimentatievorderingen ingeleid bij toepassing van artikel 1320 Ger.W. of artikel 1253ter Ger.W. hetzij in beide gevallen een verzoekschrift op tegenspraak. Verzet en hoger beroep wordt eveneens ingesteld volgens het gemeen recht. Dit is van belang voor de burgerrechtelijke jeugdzaken waarin voortaan verzet kan worden aangetekend wat onder de oude wetgeving niet mogelijk was voor de jeugdrechtbanken. Aan de andere kant blijft er o.a. voor procedures op grond van de artikelen 203ter BW, 221 BW, 223 BW en 1479 BW voor zover ze niet kaderen in het familiaal kort geding een afwijkende termijnregeling gelden om reden dat artikel 1253^{quater} Ger.W. op dat vlak niet werd aangepast. De termijnen van verzet en hoger beroep beginnen hier te lopen vanaf de kennisgeving van de beschikking door de griffier en niet vanaf de betekening door een gerechtsdeurwaarder.

Op de door de jeugdkamer gevoerde protectionele procedures, is bovenop de regels van de wet van 8 april 1965, het Wetboek van Strafvordering aanvullend van toepassing. De protectionele beslissing schorst de burgerlijke beslissing.

In de mate van het mogelijke moet de voorzitter bij de verdeling van de zaken over de familierechtbanken en de jeugdkamers er over waken dat een rechter die kennis genomen heeft van een burgerlijke zaak als bedoeld in artikel 725*bis* Ger.W. (de zaken die terechtkomen in het “familiedossier”) geen kennis kan nemen van een zaak als bedoeld bij de wet van 8 april 1965 (nieuw art. 90 Ger.W.)

2.2.3. Aanhangigheid en samenhang

In geval van aanhangigheid of samenhang tussen vorderingen bij verschillende rechtbanken heeft de familierechtbank altijd voorrang (nieuw art. 565, tweede lid Ger.W.) Vervolgens komt de vrederechter bedoeld in de artikelen 628, 3° en 629*quater* Ger.W. Dan de rechtbank die over de zaak een ander vonnis heeft gewezen dan een beschikking van inwendige orde, voorts heeft de rechtbank van eerste aanleg voorrang boven de andere rechtbanken. De andere verwijzingsregels zijn hier minder relevant behoudens de laatste regel (8°) die bepaalt dat de rechtbank waartoe men zich het eerst wendt voorrang heeft boven die waarvoor de zaak later wordt aangebracht

2.3. Wijzigingen op het vlak van de territoriale bevoegdheid

2.3.1. Familierechtbank

De woonplaats van het kind krijgt een sleutelrol (nieuw art. 628 en 629*bis* Ger.W.) Dit geldt ook voor de vrederechter (nieuw art. 629*quater* Ger.W.) De territoriaal bevoegde rechtbank is die van de woonplaats van de minderjarige, of bij gebrek hieraan, die van de gewone verblijfplaats. Dit principe geldt voor alle procedures waarin, al dan niet naast andere eisen, vorderingen worden gesteld aangaande het ouderlijk gezag, de verblijfsregeling en de onderhoudsverplichtingen voor een minderjarig kind. Zo zal, wanneer een verzoek tot echtscheiding wegens onherstelbare ontwrichting wordt ingediend waarbij er maatregelen worden gevraagd betreffende de gemeenschappelijke kinderen, de territoriaal bevoegde rechtbank in zake de echtscheiding die van de woonplaats van het kind zijn, of bij gebrek hieraan diens gewone verblijfplaats. Dit criterium wordt uitgesloten in bepaalde materies zoals erfopvolging, testamenten, schenkingen, internationale ontvoering van kinderen en adopties. In deze gevallen verwijst de tekst naar de gemeenrechtelijke regeling. In zake afstamming geldt de algemene bepaling van artikel 629*bis*, § 5 Ger.W. Voor een koppel zonder minderjarige kinderen is de bevoegde familierechtbank deze van de woonplaats van de verweerder of van de laatste echtelijke verblijfplaats of laatste gemeenschappelijke woonplaats van de wettelijk samenwonenden (nieuw art. 629*bis*, § 5 Ger.W.) Voor een koppel met meerdere gemeenschappelijke kinderen die verschillende woonplaatsen of gewone verblijfplaatsen hebben, is de eerst gevatte familierechtbank bevoegd (nieuw art. 629*bis*, § 2, derde lid Ger.W.)

De vorderingen betreffende de uitkeringen tot onderhoud kunnen voor de rechter van de woonplaats van de eiser worden gebracht, met uitzondering van de vorderingen die strekken tot de verlaging of de opheffing van die uitkeringen (nieuw art. 626 Ger.W. en art. 629*bis*, § 4 Ger.W.) Dit geldt niet voor alimentatievorderingen voor kinderen (art. 629*bis*, § 2 Ger.W.). Voor de vorderingen die strekken tot de verlaging of de opheffing van onderhoudsuitkeringen is ofwel artikel 629*bis*, § 5 Ger.W. van toepassing ofwel artikel 628, 2° Ger.W.

Voor wat de vorderingen tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed op grond van onherstelbare ontwrichting betreft, zegt artikel 628 Ger.W. dat *onverminderd* artikel 629*bis* Ger.W., de rechter van de plaats van de laatste echtelijke verblijfplaats of van de woonplaats van de verweerder bevoegd is.

Al deze regels gelden onder het voorbehoud van de prioriteit van de bevoegdheid van de al eerder gevatte familierechtbank (nieuw art. 629*bis*, § 1 Ger.W.)

In beginsel kunnen, onder hetzelfde voorbehoud, de partijen in onderling overleg bepalen welke familierechtbank bevoegd zal zijn om hun familiedossier te behandelen (nieuw art. 629*bis*, § 8 Ger.W.). Zulke overeenkomst mag echter niet dateren van vóór het ontstaan van het geschil.

2.3.2. Jeugdrechtbank

Artikel 629*ter* Ger.W. verwijst voor wat de bevoegde rechtbank betreft naar het nieuwe artikel 44 van de Jeugdbeschermingswet van 8 april 1965.

De territoriale bevoegdheid van de jeugdrechtbank wordt bepaald door de verblijfplaats van de personen die het ouderlijk gezag uitoefenen, of, in geval van gezamenlijke uitoefening door gescheiden personen, door de verblijfplaats van de persoon bij wie de jongere gewoonlijk verblijft. Wanneer die personen geen verblijfplaats in België hebben of wanneer hun verblijfplaats onbekend is of niet vaststaat, is de bevoegde jeugdrechtbank die van de plaats waar de betrokkenen het als een misdrijf omschreven feit heeft gepleegd, die van de plaats waar hij wordt aangetroffen of van de plaats waar de persoon aan wie of de instelling waaraan hij door de bevoegde instanties werd toevertrouwd, zijn woonplaats of haar zetel heeft.

De verandering van verblijfplaats brengt met zich dat de zaak wordt verwezen naar de jeugdrechtbank van het arrondissement waar de nieuwe verblijfplaats zich bevindt, tenzij de jeugdrechter, het openbaar ministerie of de ouders vragen dat de zaak aanhangig blijft bij de jeugdrechtbank waar ze reeds aanhangig gemaakt werd.

De formulering van de territoriale bevoegdheid van de familierechtbank en deze van de jeugdrechtbank is niet helemaal gelijklopend. Dit heeft voor gevolg dat op dat vlak de protectioneel bevoegde jeugdrechtbank een andere kan zijn dan de burgerlijk bevoegde familierechtbank.

2.4. *Het familie- en het protectioneel dossier*

De “gerechtelijke geschiedenis” van de familie wordt in één enkel dossier ondergebracht om enerzijds te zorgen voor coherentie tussen de beslissingen en anderzijds de debatten te beperken tot wat strikt noodzakelijk is voor de oplossing van het geschil gegeven het feit dat niet alle antecedenten van het dossier opnieuw aan bod moeten komen (art. 725*bis* Ger.W.) Dit wordt vertaald door het principe ‘één familie - één dossier’. De wet gaat echter niet zo ver dat er kan gesproken worden van ‘één familie - één dossier - één rechter’. De bevoegde rechter is weliswaar de familierechtbank maar of het steeds dezelfde rechter zal zijn die het dossier behandelt, is een andere vraag. Het dossier van de rechtspleging is opgenomen in het familiedossier dat een specifiek nummer krijgt.

De geschillen die in dit dossier ondergebracht worden, zijn de geschillen die ontstaan binnen eenzelfde (echt)paar met gemeenschappelijke kinderen (of het nu gaat om gehuwden, wettelijk samenwonenden of feitelijk samenwonenden), maar ook alle geschillen die te maken hebben met echtparen of wettelijk samenwonenden zonder kinderen. De feitelijk samenwonenden *zonder* gemeenschappelijk kind vallen daar dus buiten. Dit is ook zo voor nieuw samengestelde gezinnen. Vallen er niet buiten, zaken over het grootoudercontact.

Op het *protectionele* vlak wordt één dossier per kind geopend. Ook al werkt de jeugdrechtbank op het niveau van de familie, het principe ‘één kind - één dossier’ wordt verkozen boven, en heeft voorrang op het principe ‘één familie - één dossier’ zoals dat in burgerlijke zaken gehanteerd wordt.

2.5. *De hoogdringendheid: twee types van hoogdringendheid*

Om een versnippering van het dossier tussen verschillende rechters te voorkomen, worden alle geschillen, ook deze die dringend zijn, toegewezen aan de familierechtbank. De wet maakt een onderscheid tussen twee types van hoogdringendheid. Ten eerste zijn er de geschillen met veronderstelde hoogdringendheid (art. 1253*ter*/4, § 2 Ger.W.) en ten tweede de geschillen waarin de

hoogdringendheid ingeroepen en aangetoond zal moeten worden door de partij die er aanspraak op maakt (art. 1253*ter*/4, § 1 Ger.W.)

De *veronderstelde hoogdringendheid* zal worden toegepast in volgende geschillen:

- afzonderlijke verblijfplaatsen,
- de maatregelen in zake het ouderlijk gezag, de huisvesting en het recht op persoonlijk contact met betrekking tot minderjarige kinderen, ongeacht de situatie van hun ouders,
- de onderhoudsverplichtingen,
- grensoverschrijdend hoede- en bezoekrecht onder voorbehoud van de toepassing van de artikelen 1322*bis* e.v. Ger.W.,
- machtiging om een huwelijk aan te gaan (art. 167 BW), weigering van wettelijke samenwoning (art. 1476*quater*, vijfde lid, BW),
- de voorlopige maatregelen die bevolen worden op grond van artikel 1253*ter*/5 Ger.W.

De vorderingen worden ingeleid bij tegensprekelijk verzoekschrift, dagvaarding of gezamenlijk verzoekschrift (in het geval van vrijwillige verschijning, art. 706 Ger.W.). De uitspraak wordt gedaan zoals in kort geding. Wordt een verzoekschrift gebruikt dan heeft de inleidende zitting plaats uiterlijk binnen de vijftien dagen na de neerlegging ter griffie.

De *ingeroepen hoogdringendheid*: deze kan betrekking hebben op alle dossiers die onder de bevoegdheid van de familierechtbank vallen, maar zij moet worden aangetoond. De familierechtbank doet uitspraak in kort geding. Indien de hoogdringendheid niet toegelaten wordt door de rechtbank, zal het verzoek niet onontvankelijk verklaard worden maar naar een gewone zitting worden verwezen. De vorderingen worden ingeleid volgens het gemeen recht.

Artikel 584 Ger.W. werd gewijzigd in die zin dat in geval van ingeroepen hoogdringendheid in een familiaal geschil, de familierechtbank bevoegd is en niet de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg (zie ook nieuw art. 95 Ger.W.). Deze laatste blijft echter bevoegd in geval van *volstreckte noodzakelijkheid*, zoals bedoeld in artikel 584 Ger.W.

2.6. Voorlopige maatregelen: harmonisering van de artikelen 221, 223, 387*bis*, 387*ter*, 1479 BW en artikel 1280 Ger.W.

De voorlopige maatregelen worden gecentraliseerd en autonoom geregeld in de artikelen 1253*ter*/5 Ger.W. (exemplatieve lijst) en 1253*ter*/6 Ger.W. (onderzoeksmaatregelen betreffende minderjarigen). Dit onder het Hoofdstuk *Xbis* van het Gerechtelijk Wetboek waarvan de titel werd gewijzigd in "Vorderingen betreffende de rechten en verplichtingen die voortvloeien uit familiale betrekkingen" de oude titel was "Vorderingen van echtgenoten betreffende hun wederzijdse rechten en verplichtingen en hun huwelijksvermogensstelsel".³ Zo wordt de procedure met betrekking tot voorlopige maatregelen als volledig losstaand beschouwd van een vordering tot echtscheiding. Deze loskoppeling stelt de rechter ondermeer in staat om de voorlopige maatregelen die hij heeft uitgevaardigd, in te trekken, te wijzigen of aan te vullen, indien zich een nieuw feit aandient. Dit zou o.m. een vordering tot echtscheiding kunnen zijn. Daarom werd het verschil tussen artikel 223 BW en artikel 1280 Ger.W. opgeheven (behalve wat betreft het ernstig plichtsverzuim). De vraag rijst echter wat nog het praktisch nut kan zijn voor het behoud van artikel 1280 Ger.W.

Gelet op de harmonisering werd de schuldvraag m.b.t. artikel 221 BW afgeschaft. Artikel 1253*ter*/5, eerste lid, 6° Ger.W. vermeldt de toepassing van artikel 221 BW uitdrukkelijk onder de voorlopige maatregelen zodat er voor de schuldvraag uiteraard geen plaats meer was. Tevens werd aan artikel 221 BW een lid toegevoegd dat bepaalt dat geen ontvangstmachtiging mogelijk is voor de dader van o.m. partnergeweld (zoals een gelijkaardige sanctie ook bestaat in de art. 223 BW, 1479 BW en 1280 Ger.W. in verband met de verblijfplaats). Merk op dat de wetgever van de gelegenheid geen gebruik maakte om te preciseren dat de *kennisgeving* van de ontvangstmachtiging door de griffier aan de

³ De afwijkende procedure bepalingen van art. 1253*quater* Ger.W. blijven nog steeds en ten onrechte betrekking hebben op echtgenoten.

derden-schuldenaars door een gerechtsbrief geschiedt. Ter gelegenheid van de wet van 19 maart 2010 betreffende de objectivering van de berekening van onderhoudsbijdragen voor kinderen had de Raad van State nochtans aangedrongen op een uniforme wijze van tegenwerping van de ontvangstmachtiging.

Voorts worden, nog steeds om reden van harmonisering, de *wettelijk* samenwonenden er bij genomen. Artikel 1479, eerste lid BW verwijst naar de artikelen 1253ter/5 en 1253ter/6 Ger.W. Het principe is dus dat zowel de echtgenoten als de wettelijk samenwonenden in geval van onderlinge slechte verstandhouding naar de familierechtbank kunnen stappen om een uitspraak te krijgen in zake alle te nemen voorlopige maatregelen in het kader van deze slechte verstandhouding. Dit geldt niet voor *feitelijk* samenwonenden tenzij het zou gaan om voorlopige maatregelen in het kader van betwistingen over materies die onder de bevoegdheid vallen van de familierechtbank (zoals de onderhoudsverplichtingen, de uitoefening van het ouderlijk gezag, verblijfsregeling en recht op persoonlijk contact, maar ook vorderingen tot verdeling) en waarvoor de hoogdringendheid kan aangetoond worden of van betwistingen die vallen onder de materies waarvoor er een veronderstelde hoogdringendheid geldt. In materies met een veronderstelde hoogdringendheid kan de familierechtbank beslissen de procedure uit te breiden naar andere samen ingeleide vorderingen (art. 1253ter/4, § 2, laatste lid Ger.W.) Zo zouden feitelijke samenwonenden *met* kinderen samen met een vordering tot voorlopige maatregelen over de kinderen, aan de familierechtbank om maatregelen kunnen verzoeken met betrekking tot een uit onverdeeldheidtredding of een onderhoudsverplichting op grond van een natuurlijke verbintenis.

Wat de wettelijke samenwoners betreft bepaalt het gewijzigde artikel 1479 BW thans uitdrukkelijk dat de voorlopige maatregelen m.b.t. de gemeenschappelijke kinderen blijven doorlopen zowel voor maatregelen genomen tijdens de samenwoning als voor deze genomen na de beëindiging ervan.

De harmonisering wordt ook doorgetrokken naar het artikel 387bis BW m.b.t. de voorlopige maatregelen die genomen worden in het kader van de uitoefening van het ouderlijk gezag en het artikel 387ter BW in zake de uitvoeringsincidenten m.b.t. de verblijfsregeling en het recht op persoonlijk contact. Er wordt voortaan respectievelijk verwezen naar het bepaalde in de nieuwe artikelen 1253ter/5, 1253ter/6 Ger.W. en dit in het artikel 1253ter/7 Ger.W. (blijvende saisine).

2.7. Blijvende saisine

De zaken met een veronderstelde hoogdringendheid blijven ingeschreven op de rol van de familierechtbank, ook in geval van een uitspraak in hoger beroep (art. 1253ter/7. § 1, eerste lid Ger.W.) Er is geen tijdslimiet bepaald. In geval van *nieuwe elementen* kan dezelfde zaak opnieuw voor de rechtbank worden gebracht, binnen een termijn van 15 dagen, bij conclusie of bij een schriftelijk verzoek dat wordt neergelegd op of gericht is aan de griffie. Deze nieuwe elementen moeten, op straffe van nietigheid, worden aangeduid in de conclusie of in het schriftelijk verzoek. Onder "nieuwe elementen" wordt verstaan :

1° over het algemeen, een feit dat niet bekend was bij het eerste verzoek,
 2° met betrekking tot een uitkering tot levensonderhoud, nieuwe omstandigheden waarin de partijen of de kinderen verkeren, en die hun situatie ingrijpend kunnen wijzigen,
 3° met betrekking tot de organisatie van de verblijfsregeling, het recht op persoonlijk contact en de uitoefening van het ouderlijk gezag, nieuwe omstandigheden die de toestand van de partijen of die van het kind kunnen wijzigen. In dit laatste geval kan de rechtbank dit nieuwe verzoek echter enkel inwilligen indien het belang van het kind zulks rechtvaardigt.

Om oneigenlijk gebruik (versta: misbruik) te vermijden van de blijvende saisine en die een afsluiting van de dossiers bemoeilijkt, wordt door artikel 780bis Ger.W. voorzien in de mogelijkheid tot de veroordeling tot een geldboete onverminderd schadevergoeding.

2.8. De persoonlijke verschijning van de partijen

De persoonlijke verschijning van de partijen op de *inleidingszitting* is vereist in zaken m.b.t.:

- 1° de afzonderlijke verblijfplaatsen,
- 2° het ouderlijk gezag,
- 3° de verblijfsregeling en het recht op persoonlijk contact met een minderjarig kind,
- 4° de onderhoudsverplichtingen.

Echter in *alle* zaken met betrekking tot de minderjarigen, wordt de persoonlijke verschijning uitgebreid van de inleidende zitting naar de zittingen waarop vragen aangaande de kinderen worden besproken en de pleitzittingen (art. 1253ter/2, eerste en tweede lid Ger.W.)

De rechter kan in geval van uitzonderlijke omstandigheden een afwijking toestaan op de persoonlijke verschijning van partijen. Indien de partijen een bemiddelingsovereenkomst met tussenkomst van een erkend bemiddelaar of een door een advocaat of notaris opgestelde overeenkomst hebben gesloten, is deze verplichte persoonlijke verschijning niet vereist. De overeenkomst moet dan wel betrekking hebben op alle vorderingen die zijn naar voren gebracht in de akte van rechtsingang.

De rechter kan echter steeds de persoonlijke verschijning van de partijen bevelen, hetzij ambtshalve, hetzij op verzoek van het openbaar ministerie of dit van een van de partijen. Hij kan dan van de gelegenheid gebruik maken om partijen met elkaar te verzoenen of de relevantie van een akkoord na te gaan. Hij kan hen voorstellen om de mogelijkheid van een minnelijke schikking of bemiddeling te onderzoeken (art. 1253ter/3, § 1, tweede lid Ger.W.)

Het belang dat wordt gehecht aan de aanwezigheid van de partijen blijkt hieruit dat indien de eiser niet in persoon verschijnt, de rechter naar gelang van de omstandigheden waarover hij oordeelt, de eiser van zijn eis vervallen verklaart, of de zaak verwijst naar de bijzondere rol van de kamer. Indien de verweerder niet in persoon verschijnt, kan de rechter hetzij een vonnis bij verstek uitspreken, hetzij de zaak uitstellen tot een latere rechtsdag. In dat laatste geval wordt een nieuwe gerechtsbrief verstuurd naar de verweerder. Indien de verweerder opnieuw niet verschijnt op die nieuwe zitting, spreekt de rechtbank, behoudens uitzonderlijke omstandigheden, een vonnis uit dat geacht wordt op tegenspraak te zijn geweest (nieuw art. 1253ter/2, vierde lid en art. 1253ter/3, § 1, derde lid Ger.W.)

Aan het principe dat in het kader van een procedure tot echtscheiding op grond van een onherstelbare ontwrichting geen persoonlijke verschijning vereist is, tenzij de rechter dit zou gelasten, verandert er niets (art. 1255 Ger.W.)

2.9. Echtscheiding door onderlinge toestemming: gedeeltelijke afschaffing van de persoonlijke verschijning

Indien partijen al meer dan zes maanden feitelijk gescheiden leven op de dag van de neerlegging van het verzoekschrift wordt de *echtscheiding door onderlinge toestemming* een schriftelijke procedure. Wanneer de echtgenoten niet langer dan zes maanden gescheiden leven op de dag van de neerlegging van het verzoekschrift dan dienen zij nog maar één maal gezamenlijk en persoonlijk te verschijnen (nieuw art. 1289 Ger.W.) De persoonlijke verschijning van partijen kan echter steeds worden bevolen door de rechtbank, ongeacht de duur van de scheiding van de echtgenoten, hetzij ambtshalve, hetzij op vraag van de procureur des Konings of van een van de partijen (nieuw art. 1289, § 3, Ger.W.)

Artikel 1294bis Ger.W. dat betrekking heeft op de voorlopige binding van de familierechtelijke overeenkomsten bij overstap naar een echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting wordt opgeheven.

Artikel 1304, tweede lid Ger.W. dat de retroactieve werking regelt van de echtscheiding voor wat de goederen van de echtgenoten betreft, wordt gewijzigd in die zin dat de aanvangsdatum niet meer deze is van de eerste verschijning maar wel deze van het neerleggen van het verzoekschrift tot echtscheiding op de griffie. Dit is logisch vermits er niet altijd een verschijning is.

2.10. Echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting

In deze echtscheidingvorm wordt bij de geding inleiding de aparte dagvaarding in kort geding afgeschaft (nieuw art. 1254, § 1 Ger.W.) dit geldt ook voor de gecombineerde dagvaarding met dubbele dagstelling. Dit is logisch vermits de familierechtbank zowel kan zetelen ten gronde als in kortgeding.

Wanneer de wet de persoonlijke verschijning van de partijen eist of de rechtbank deze heeft gelast, kon naar gelang van de omstandigheden die de rechter beoordeelt, de echtgenoot die niet verschijnt, van zijn rechtsvordering vervallen worden verklaard. Voortaan kan de zaak ook worden verwezen naar de bijzondere rol van de kamer. In dat laatste geval kan ze opnieuw op de terechtzitting komen binnen een termijn van vijftien dagen op verzoek van een van de partijen (nieuw art. 1263 Ger.W.)

Voor wat de territoriale bevoegdheid van de familierechtbank betreft, zegt artikel 628, 1° Ger.W. dat onverminderd artikel 629bis Ger.W., de rechter van de plaats van de laatste echtelijke verblijfplaats of van de woonplaats van de verweerder bevoegd is, wanneer het gaat om een vordering tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed op grond van onherstelbare ontwrichting.

2.11. Behoud van de zitting achter gesloten deuren in familiezaken (art. 757, § 2 Ger.W.)

De zitting achter gesloten deuren wordt gerechtvaardigd door het privékarakter van de argumenten die tijdens het pleidooi worden uiteengezet opdat de rechter de situatie goed begrijpt. De openbaarheid biedt hier geen enkele meerwaarde. Dit laat de partijen tevens toe om zich openhartig uit te spreken over erg persoonlijke kwesties, zonder te moeten vrezen voor de nieuwsgierigheid of de commentaren van het publiek. De gesloten deuren bevorderen de verzoening en zorgen ervoor dat gerechtelijke beslissingen beter door de partijen aanvaard worden.

2.12. Minnelijke schikking, verzoening, bemiddeling en andere wijzen van minnelijke oplossing van het geschil

De wet bepaalt dat in alle zaken die vallen onder de bevoegdheid van de familierechtbank de griffier verplicht is om, van zodra een dossier wordt ingeleid, de partijen te informeren betreffende de wijzen van minnelijke schikking, door hen een informatiebrochure, de teksten van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de bemiddeling, en de lijst van erkende bemiddelaars alsook van informatiesessies, wachtdiensten of andere georganiseerde initiatieven in het gerechtelijk arrondissement te bezorgen (nieuw art. 1253ter/1 Ger.W.) Aan de andere kant moet de rechter op de inleidende zitting de partijen, voor zover die persoonlijk moeten verschijnen, inlichten betreffende de mogelijkheden tot minnelijke schikking (nieuw art. 731, vierde lid Ger.W.) en kan hij de procedure ofwel opschorten in het kader van een bemiddeling, ofwel de partijen doorverwijzen naar de gespecialiseerde *kamers voor minnelijke schikking* van geschillen die worden opgericht in de schoot van de familie- en jeugdrechtbank (nieuw art. 1253ter/3, § 1, tweede lid en § 2 Ger.W.). Zulke kamers worden ook opgericht op het niveau van het hof van beroep (nieuw art. 101, § 1 en 2 Ger.W.)

Een dossier kan in elke stand van het geding naar de kamer voor minnelijke schikking gezonden worden. De rechter die in een kamer voor minnelijke schikking zitting heeft, kan voor de dossiers waarvan hij kennis heeft genomen, nooit zitting hebben in de andere kamers van de familie- en jeugdrechtbank. De beslissing van een rechter die eerder van het geschil kennis heeft genomen terwijl hij zitting had in een kamer voor minnelijke schikking, is nietig behalve als het om de homologatie van een akkoord of een proces-verbaal van verzoening gaat (nieuw art. 79, zesde lid Ger.W.)

Voormelde regeling wordt geheel of gedeeltelijk herhaald in de nieuwe zesde paragraaf van artikel 1255 Ger.W. Dit artikel heeft betrekking op de echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting en dit in de hypothese dat de rechter de persoonlijke verschijning van de partijen beveelt. Daarnaast wordt ook artikel 731 Ger.W. betreffende de “Minnelijke schikking” gewijzigd en aangevuld met meerdere onderdelen. Hierbij wordt telkens de mogelijkheid tot minnelijke schikking, verzoening en bemiddeling in de verf gezet. Evenzo de mogelijkheid van verwijzing naar de kamers van minnelijke schikking en bij gehele of gedeeltelijke overeenkomst de keuze tussen een proces-verbaal (hierna p.v.) van minnelijke schikking met het formulier van uitgifte of een akkoordvonnissen bij toepassing van artikel 1043 Ger.W. Al deze bepalingen vallen op door een gebrek aan coherentie en coördinatie. Voorts worden verschillende begrippen nogal slordig door elkaar gebruikt. Dit is het geval met de begrippen ‘verzoening’, ‘minnelijke schikking’, ‘bemiddeling’ en de verwijzing naar elke ‘andere vorm van minnelijke oplossing’ van conflicten.

De rechter kan ‘bemiddelen’ en zo, hetzij een ruziënd koppel tot ‘verzoening’ brengen, hetzij tot een ‘minnelijke schikking’ over de verschillende geschilpunten. In het eerste geval zijn de twee partners verzoend en gaan zij als vrienden terug naar huis, in het tweede geval hebben zij wel ‘afspraken’ gemaakt maar zijn zij niet terug vrienden geworden, laat staan dat ze ‘verzoend’ zijn. Voorts kan de rechter wel bemiddelingstechnieken gebruiken maar dat wil nog niet zeggen dat hij een bemiddelaar is in de zin van de Bemiddelingswet (art. 1724 t.e.m. 1737 Ger.W.) Om door de bomen nog het bos te zien is het van belang de volgende situaties te onderscheiden.

1. Partijen opteren voor een gerechtelijke geschiloplossing *zonder geding*, dus vóór de aanvang van een procedure. Dit is niet anders dan de toepassing van het eerste ongewijzigde lid van artikel 731 Ger.W. Gaat het om familiezaken dan wordt hun verzoek gebracht voor de kamer voor minnelijke schikking dan wel voor de familiekamers van het hof van beroep (nieuw tweede lid van art. 731 Ger.W.) Dit laatste is echter onbegrijpelijk in de context van een geschiloplossing zonder geding vermits er in hoger beroep per definitie al een geding hangende is. Bedoelt de wetgever dat ook hangende een geding een verzoek tot minnelijke schikking kan voorgelegd worden aan een kamer voor minnelijke schikking (voor zover die zitting kan houden op een eerdere datum) dan ziet men niet in waarom dit in graad van hoger beroep voor de familiekamer zou moeten zijn i.p.v. de kamer voor minnelijke schikking.

2. Op de inleidende zitting van een aanhangig gemaakte zaak (er is dus een geding) moet de rechter, voor zover partijen verplicht zijn persoonlijk te verschijnen, of de griffier informatie verschaffen over verzoening, bemiddeling of elke andere vorm van minnelijke oplossing. Deze informatieverstrekking kan dan, met instemming van partijen, leiden tot de aanstelling van een externe bemiddelaar. Aan de procedure van de gerechtelijke bemiddeling werden immers geen wijzigingen gebracht (art. 1734 e.v. Ger.W.). Aan de andere kant kan het dossier op verzoek van de partijen of dit van de magistraat naar de kamer voor minnelijke schikking worden verwezen die op haar beurt dan kan bemiddelen of verzoenen, dan wel een externe bemiddelaar aanstellen.

3. In de loop van het geding kunnen partijen of de magistraat vragen de zaak te verwijzen naar de kamer voor minnelijke schikking (nieuw vijfde lid van art. 731 Ger.W.).

4. Komen de partijen in de loop van het geding geheel of gedeeltelijk tot een akkoord dan kan hiervan een p.v. van minnelijke schikking opgesteld worden. Er kan echter ook om een akkoordvonnissen worden verzocht (art. 1043 Ger.W.) Voor een aantal voorlopige maatregelen (art. 1253*ter*/4, § 2, eerste lid, 1° tot 4° Ger.W.) kan het akkoord echter worden gehomologeerd zodat een p.v. van minnelijke schikking daarvoor niet geschikt is (art. 1253*ter*/ 3, § 3 Ger.W.) Een belangrijk verschil tussen een p.v. van minnelijke schikking en een akkoordvonnissen is dat er in het eerste geval in de regel nog geen geding is en de rechter bijgevolg geen vonnis kan vellen. In het tweede geval is er wel een geding en kan de rechter vonnissen weliswaar onder de vorm van een akkoordvonnissen. De mate waarin hetzij het p.v. hetzij het akkoordvonnissen daadwerkelijk kunnen worden uitgevoerd, zal afhangen van de wijze waarop de formulering dit toelaat. In een p.v. van minnelijke schikking zullen uiteraard geen ‘veroordelingen’

zitten. Wel kan een partij zich akkoord verklaren met een sanctie indien zij haar verplichtingen niet nakomt. De vraag die rijst is of een partij daartoe vooraf al bereid zal zijn. In een akkoordvonnis kunnen wel veroordelingen opgenomen worden.

2.13. Het horen van minderjarigen

Artikel 931 Ger.W. wordt ingrijpend aangepast teneinde het horen van de minderjarigen weg te halen uit de afdeling gewijd aan het getuigenverhoor. Er wordt een nieuwe afdeling ingeschreven die specifiek betrekking heeft op het hoorrecht. In het vierde deel, boek II, titel III, hoofdstuk VIII, van het Gerechtelijk Wetboek wordt de Afdeling 7/1 ingevoegd, luidende "Het horen van minderjarigen".

Bij familierechtelijke geschillen met een burgerlijk karakter betreffende het ouderlijk gezag, de verblijfsregeling of het recht op persoonlijk contact, wordt elke minderjarige *ouder dan twaalf jaar* automatisch geïnformeerd over de mogelijkheid te worden gehoord door de rechter, of te weigeren gehoord te worden indien hij dit niet wenst. De rechter zendt de minderjarige een informatieformulier waarvan het model bepaald wordt bij koninklijk besluit (art. 1004/2 Ger.W.). In voorkomend geval wordt de brief naar de adressen van beide ouders gezonden om er zeker van te zijn dat de minderjarige de informatie krijgt. Indien het kind geplaatst is dan gaat de brief naar het adres van het verblijf en indien het niet gedomicilieerd is bij een van zijn ouders naar zijn woonplaats. Een antwoordformulier wordt gevoegd bij de informatie, zodat de minderjarige gemakkelijk kan antwoorden of hij al dan niet gehoord wil worden (nieuw art. 1004/1, § 3 Ger.W.).

De minderjarige *jonger dan twaalf jaar* zal op zijn beurt gehoord worden op zijn verzoek of dat van de partijen, het openbaar ministerie of ambtshalve door de rechter. De rechter kan, middels een door de omstandigheden van de zaak gemotiveerde beslissing, weigeren de minderjarige te horen, behalve wanneer dat verzoek van deze laatste of van het openbaar ministerie uitgaat. Tegen die beslissing van weigering kan geen rechtsmiddel worden aangewend (nieuw art 1004/1, § 2 Ger.W.).

Tenzij de rechter hier bij een met redenen omklede beslissing van afwijkt, vindt het onderhoud plaats buiten de aanwezigheid van wie ook, met inbegrip van de advocaat (en de griffier?). Indien de minderjarige in de loop van de rechtspleging of in een vorige aanleg al is gehoord, zelfs voor een andere rechtbank, is de rechter niet verplicht op het verzoek in te gaan, indien er geen nieuw element is dat een verhoor rechtvaardigt. De rechter kan in het *verslag* van het verhoor aangeven dat de minderjarige niet over het vereiste onderscheidingsvermogen beschikt.

In het oorspronkelijk wetsontwerp was voorzien dat de minderjarige zich in het kader van de eerste- en tweedelijnsbijstand zou kunnen laten bijstaan door een *jeugdadvocaat* in elke gerechtelijke of administratieve procedure (art. 129 en 130 van het ontwerp, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53K682/018, 30-31). In de definitieve versie van de wet werd dit echter niet weerhouden om budgettaire redenen.

De nieuwe regeling betreffende het horen van minderjarigen is enkel van toepassing voor de familierechtbank. De bestaande regeling in protectionele zaken verandert niet (art. 52*ter* Jeugdbeschermingswet).

2.14. De gespecialiseerde opleiding van de magistraten

Zowel de zetelende als de parketmagistraten in eerste aanleg en in hoger beroep, dienen gespecialiseerd te zijn in familiale zaken, verzoening- en actieve luistertechnieken, teneinde een zo gepast mogelijk antwoord te bieden aan de verwachtingen van de rechtzoekende (art. 78, derde lid en nieuw laatste lid Ger.W., nieuw art. 101, § 2, vierde en vijfde lid Ger.W., nieuw art. 151, tweede lid Ger.W., art. 259*sexies*, § 1 Ger.W., zie echter art. 272 van de wet van 30 juli 2013).

2.15. Uitvoerbaarheid

Behalve specifieke bepalingen zijn de beslissingen genomen door de rechter van de familierechtbank uitvoerbaar bij voorraad.

De rechter die zitting houdt in de familierechtbank kan, bij een met bijzondere redenen omklede beslissing, de uitvoerbaarheid bij voorraad weigeren indien een van de partijen hem daarom verzoekt. De uitvoerbaarheid bij voorraad vindt echter niet plaats voor de beslissingen met betrekking tot de staat van personen⁴, behalve wat de tussenbeslissingen of beslissingen alvorens recht te doen, betreft (nieuw art. 1398/1 Ger.W.)

3. De overgangsregeling

De hangende zaken op het moment van de inwerkingtreding van de wet worden verder behandeld door de rechtbank of het hof waar ze aanhangig zijn. Dit impliceert volgens D. Pire dat de huidige jeugdrechtbanken nog lang kunnen geconfronteerd worden met vorderingen gesteld in het kader van de permanente saisine.⁵ Volgens P. Senaève is dit onjuist en geldt de blijvende saisine vanaf 1 september 2014 voor de familierechtbank.⁶ De rechtscolleges waar de zaken nog hangende zijn moeten echter wel de procedurele en inhoudelijke wijzigingen van de nieuwe wet toepassen. Hoger beroep tegen een beslissing van de vrederechter wordt gebracht voor het hof van beroep. Dit geldt zonder twijfel voor beslissingen van *na* de inwerkingtreding van de wet maar ook voor beslissingen die dateren van vóór de inwerkingtreding waartegen beroep wordt ingesteld *na* de inwerkingtreding. Op dat ogenblik is, volgens bepaalde rechtsleer, de zaak immers nog niet hangende voor de rechtbank van eerste aanleg die volgens de oude regeling de bevoegde instantie zou zijn geweest (art. 3 Ger.W.)⁷ Volgens P. Senaève is dit onjuist. Relevant is volgens deze auteur niet de datum waarop het hoger beroep wordt ingesteld (vóór of vanaf 1 september 2014), maar enkel de datum waarop het bestreden vonnis werd geveld (vóór of vanaf 1 september 2014).⁸

Indien een beslissing door het Hof van Cassatie is vernietigd en er reden is om de zaak te verwijzen, in een aangelegenheid die tot de bevoegdheid van de familie- en jeugdrechtbanken behoort, wordt de zaak naar de familie- en jeugdrechtbank verwezen (art. 269 wet van 30 juli 2013).

Verzet tegen de beslissingen gewezen door de vrederechter of de burgerlijke rechtbank van de rechtbank van eerste aanleg in aangelegenheden die tot de bevoegdheid van de familiekamers van de familie- en jeugdrechtbanken behoren, of nog door de jeugdrechtbank in burgerlijke aangelegenheden, wordt voor de familierechtbank gedaan. Is verzet gedaan vóór de inwerkingtreding van deze wet, dan vindt artikel 269 van de wet van 30 juli 2013 toepassing.

Een evaluatie van de inrichting van de familie- en jeugdrechtbank is voorzien in het zesde jaar na de inwerkingtreding van de wet, ten einde de werking en de werklast van de rechtbank na te gaan, alsook de werking en de opportuniteit van de inrichting van kamers voor minnelijke schikking (art. 273 wet 30 juli 2013).

⁴ Zie Cass. (1ste k.) 17 januari 2013, RW 2013-14, 903, kritische noot F. SWENNEN. In dit arrest oordeelde het Hof dat de wettelijke samenwoning, zoals geregeld vóór de wijzigingen sinds 2003, niet valt onder de staat van de personen.

⁵ D. PIRE, "La loi du 30 juillet 2013 portant création d'un tribunal de la famille et de la Jeunesse", *Act.dr.fam.* 2013, afl. 9, 198, nr. 126.

⁶ P. SENAÈVE, "Het overgangsrecht van de wet van 30 juli 2013", *T.Fam.* 2014, 152, nr. 13.

⁷ J.-P., MASSON, "La loi du 30 juillet 2013 portant création d'un tribunal de la famille et de la jeunesse", *JT* 2014, 194.

⁸ P. SENAÈVE, "Het overgangsrecht van de wet van 30 juli 2013", *T.Fam.* 2014, 153, nr. 20-21.